

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas sayısı:2008/38 (Siyasi Parti Mali Denetimi)

Karar Sayısı:2013/14

Karar Günü:3.1.2013

R.G. Tarih-Sayı:06.02.2013-28551

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Sosyaldemokrat Halk Partisinin 2007 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

Sosyaldemokrat Halk Partisi, 24.05.2002 tarihinde 176 kurucu üye ile kurularak tüzel kişilik kazanmıştır. Sosyaldemokrat Halk Partisinin 13.3.2010 gününde yapmış olduğu III. Olağanüstü Kurultayında, Eşitlik ve Demokrasi Partisinin katılımının kabulüne ve bu katılımıla birlikte Partinin isminin Eşitlik ve Demokrasi Partisi olarak değiştirilmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

II- İLK İNCELEME

Parti Genel Merkezi ve il örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin Merkez Yürütme Kurulunun 9.6.2008 tarih ve 22 sayı ile Parti Meclisinin 12.6.2008 tarih ve 2008/4 sayılı kararının olduğu Mahkemeye hitaben yazılan yazıda belirtilmesine karşın sunulmamıştır.

Parti Tüzüğü'nün, "*Parti Meclisi*" başlıklı 28.maddesinde, Parti Meclisinin kurultaydan seçilen 60 üyeden oluşacağı ve her ay toplanacağı; "*Parti Meclisinin görev ve yetkileri*" başlıklı 29. maddesinin (f) fıkrasında, kesin hesabı onaylayanın veya reddetmenin Parti Meclisine ait olduğu; "*Merkez Yürütme Kurulu*" başlıklı 30. maddesinde, Parti Meclisinin kendi arasından gizli oyla 15 kişilik Merkez Yürütme Kurulunu seçeceği, genel başkanın Merkez Yürütme Kurulu üyeleri arasından en fazla (4) genel başkan yardımcısı seçip görevlendirebileceği; "*Merkez Yürütme Kurulunun görevleri*" başlıklı 31. maddesinde ise yıllık bütçeyi hazırlayarak Parti meclisinin onayından sonra uygulamanın ve Kurultaya ve ilgili yerlere sunmak üzere kesin hesabı çıkarmanın Merkez Yürütme Kurulunun görevi olduğu belirtilmiştir.

Kesin hesabı onaylayıp reddetmek Parti Meclisinin yetkisinde olduğuna göre kesin hesabın onaylandığına dair Parti Meclisinin kararının olması gerekir. Yazı ile istenilmesine rağmen kesin hesabın onaylandığına dair Parti Meclisi kararı sunulmamıştır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 73. maddesinin 3. fıkrasında, '*Parti merkezi ve bağlı ilçeleri de kapsamak üzere iller teşkilatı her bütçe yılını izleyen Nisan ayı sonuna kadar, bir evvelki yıla ait uygulama sonuçlarını gösteren kesin hesaplarını hazırlarlar. İller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesaplar, merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanır ve birleştirilir.*'

74. maddesinde, '*Siyasi partilerin mali denetimi Anayasa Mahkemesince yapılır. Anayasa Mahkemesi, siyasi partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin Kanuni uygunluğunu denetler.*

Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz

ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir.'

111. maddesinin (b) bendinde; '*Siyasi partilerin 74 üncü madde hükümlerine aykırı hareket eden sorumluları hakkında, üç aydan altı aya kadar hafif hapis ve onbeş milyon liradan otuz milyon liraya kadar hafif para cezası verilir.'*

hükümleri yer almaktadır.

Kesin hesapların incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin Parti Meclisinin kararı olmaması hesabın tam olarak 74. maddeye uygun sunulmadığını göstermektedir. Dolayısıyla Sosyal Demokrat Halk Partisi 2007 yılı kesin hesabının Parti Genel Başkanı tarafından Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesi Başkanlığına sunulması gerektiği yönündeki 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesi ile getirilen kurala uyulmadığı görülmektedir.

Dolayısıyla, 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesi hükümlerine aykırı hareket eden parti sorumluları hakkında Kanun'un 111. maddesinin b fıkrasına istinaden gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

Bu itibarla, Sosyaldemokrat Halk Partisinin 2007 yılı kesin hesabının ilk incelemesi sonucunda;

1- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

2- Kesin hesaplarının incelenip onaylandığına ilişkin Parti Meclisi kararı olmadığından Siyasi Partiler Kanunu'nun 74. ve 111. maddesinin (b) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

3.1.2013 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Sosyaldemokrat Halk Partisinin, Anayasa Mahkemesine verdiği 2007 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren Anayasa Mahkemesi Raportörü Zekeriya AYDIN tarafından hazırlanan, esas inceleme raporu, Anayasa ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde, Partinin 2007 yılı gelirleri toplamının 533.306,57 YTL, giderleri toplamının 775.545,39 YTL olduğu, 5.420,28Y TL.nin ise kasa ve banka mevcudunun 2008 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

Sosyaldemokrat Halk Partisinin 2007 yılı birleşik kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu haliyle 2007 yılı birleşik kesin hesabının doğru ve denk olduğu sonucuna varılmıştır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kayıtlarına göre, Partinin 70 il ve 356 ilçe ve 324 beldede teşkilatı bulunmaktadır.

Parti il örgütleri (ilçe ve belde) faaliyette olduğuna göre, bu yerlerin giderlerinin nasıl karşılandığının belgeleriyle birlikte açıklanması istenmiştir.

Parti yetkilileri '*Halen faaliyet göstermekte olan EDP il, ilçe ve belde örgütleri içinde faaliyet gösterilen mekanın mülkiyeti kendisine ait olan yoktur. Bunların kira durumu ve yönetim giderlerinin karşılanmasına dair bilgiler ise sorumluluk aldığımız dönem itibariyle (13 mart 2010 sonrası) mevcut belgeler ışığında, usulüne uygun hazırlanmış olarak ve kesin hesap bağlamında tarafınıza iletilmiştir.*' şeklinde cevap vermişlerdir.

Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe veya belde başkanlıklarına ait binaların ya kendi mülkü veya kira olması gerekir. Şayet parti yetkililerine ait binalarda siyasi parti faaliyetinde bulunuluyor ise (il, ilçe veya belde teşkilatının faaliyette bulunduğu binalar) bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kayıtlarına göre Partinin 70 il, 356 ilçe ve 324 beldede teşkilatı bulunmasına karşın 42 il ile ilgili her hangi bir gelir ve gider bildirilmemiştir.

Partinin il, ilçe ve belde örgütleri faaliyette olduğuna göre, bu yerlerin en azından yönetim giderlerinin (kira, su, elektrik, telefon, kırtasiye vb.) olması gerekir. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulmuş olduğunu göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde ki bir siyasi partinin bütün gelirlerinin, o siyasi partinin tüzel kişiliğinin adına elde edileceği ile aynı Kanun'un 70. maddesinde ki bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliğinin adına yapılacağı hükmüne aykırı davranılmıştır.

Mahkemeye istenen bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider oluşturulması, inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin (c) fıkrasına istinaden gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

A- Genel Merkez Gelir ve Gider Belgeleri İle ilgili Açıklama

Parti yetkililerinden Parti Genel Merkezi 2007 yılı kesin hesabının dayanağını oluşturan defterler ile gelir ve gider belge asıllarının gönderilmesi istenmiştir.

Parti yetkilileri '*Şaibeli bir su baskını nedeniyle partinin o dönemlere ait bütün belgelerinin tahrip ve kayıp olduğu, parti yönetimlerinde yer aldığımız ve durumdan haberdar olduğumuz zaman itibariyle tarafınıza bildirilmiştir.*

Belgelerin usulüne uygun olarak düzenlenip tarafınıza ulaştırılması, ifade edilen nedenlerle maddeten mümkün olamamıştır.' şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkililerinin cevap yazısında belirttikleri husus 2006 yılı hesabında incelenmiş ve Mahkeme;

'Birbirinin aksi yönünde görüş belirtilen iki adet bilirkişi raporunun olması ve su basmasına ilişkin olarak resmi makamlarca düzenlenmiş bir belgenin bulunmaması, ayrıca parti görevlisi Nurettin Gevşek'in ifadeleri göz önünde bulundurulduğunda, Partinin 2008 yılındaki görevlilerinin Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak denetimden kaçınmak için su baskını olmuş gibi göstererek belgeleri imha ettikleri veya sakladıkları sonucuna varılmıştır.' gerekçesiyle Parti yetkililerinin savunmasına itibar etmemiştir.

Anayasa Mahkemesi partilerin mali denetiminde parti tüzel tüzel kişiliğini dikkate alarak yargılama yapmaktadır. Dolayısıyla yöneticilerin birbirleri ile olan ilişkileri ilgili yıl hesabının incelenme ve yargılanmasında dikkate alınmamakta, suç unsuruna rastlanılması halinde Başsavcılığa suç duyurusunda bulunulmaktadır.

Parti yetkililerinin verdiği cevaptan genel merkez 2007 yılı kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgelerinin ibraz edilmediği/edilemediği anlaşılmaktadır.

B- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezinin gelirleri 170.682,08 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 138.565,04 YTL'si aidat ve bağış gelirleri, 50 YTL'si rozet satış gelirleri, 3.320YTL'si toplantı katılım gelirleri, 200YTL'si dosya satış gelirleri, 20.425,50 YTL'si gazete ve satış gelirleri, 2.400 YTL'si kampanya bağış gelirleri, 1.808,39 YTL'si faiz gelirleri, 625,15Y TL'si iskonto gelirleri, 3.288 YTL'si kadın meclisi bağış ve yardımlarından oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezinin 2007 yılı muhasebe kayıtlarının tutulduğu defterler ile gelir belgeleri sunulmamıştır.

2007 yılı gelirleri arasında yer alan 178.682,08 YTL'nin belgeye dayanması gerekir.

2820 sayılı Kanun'un 76. maddesinin üçüncü fıkrasında, Kanun'un 69. maddesinde belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasi partinin tevsik edilmeyen kaynaklardan gelir sağladığı anlaşırsa, Anayasa Mahkemesi kararıyla bu gelir Hazine'ye irat kaydedilir denildiğinden, Partinin 2007 yılı içinde elde ettiği ve belgelendiremediği **178.682,08 YTL'nin Hazine'ye gelir yazılması** gerekir.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütlerinin gelirleri 362.624,49 YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 355.571,72 YTL'si aidat ve bağış gelirlerinden, 7.052,77 YTL'si geçmiş yıl gelirlerinden oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinden 42 ilin herhangi bir geliri bulunmamaktadır.

C- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezinin 2007 yılı giderleri 415.392,21YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 72.808,39 YTL'si personel giderleri, 79.425 YTL'si kira giderleri, 3.571,29 YTL'si kırtasiye ve matbaa giderleri, 3.971,98 YTL'si gazete, kitap ve dergi abone giderleri, 29.502,99 YTL'si telefon, posta ve kargo giderleri, 6.839,89 YTL'si temizlik, bakım, ve onarım giderleri, 4.923,74 YTL'si yol, taşıt ve nakliye giderleri, 10.900,57 YTL'si ağırlama, temsil ve tören giderleri, 64.098,70 YTL'si ilan, reklam, tanıtım ve propaganda giderleri, 20.485,59 YTL'si kurultay ve toplantı giderleri, 22.371,47 YTL'si yurt içi ve yurt dışı seyahat giderleri, 13.488,49 YTL'si ısıtma ve aydınlatma giderleri, 360,93 YTL'si pul ve noter giderleri, 2.103,38 YTL'si büro ortak giderleri, 1.620,67 YTL'si vergi, resim ve harç giderleri, 1.853,28 YTL'si avukatlık, dava ve icra giderleri, 974,85 YTL'si banka ve komisyon giderleri, 650 YTL'si bilgisayar gideri, 12.980 YTL'si sosyal etkinlik giderleri, 59.291 YTL'si taşıt satışı olumsuz farkı, 3.170 YTL'si kadın meclisi genel yönetim giderlerinden oluşmaktadır.

Parti genel merkezinin 2008 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 2.948,97 YTL'dir.

2820 sayılı Kanun'un 76. maddesinin dördüncü fıkrasında, belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığının Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazine'ye irat kaydedileceği; 70. maddesinin ikinci fıkrasında ise Beşmilyon (2007 yılı için 48,86 YTL) liraya kadar harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı geçen harcamaların fatura veya makbuz gibi belgelerle tevsik edilmesi zorunlu olduğu belirtilmiştir.

Bu bağlamda belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen **415.392,21** YTL tutarındaki Parti malvarlığının Hazine'ye gelir yazılması gerekir.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin genel yönetim giderleri toplamı 360.153,18 YTL olup, 2008 yılına devreden kasa ve banka mevcudu ise 2.471,31 YTL'dir.

Parti il örgütlerinden 42 ilin herhangi bir gideri bulunmamaktadır.

D- Parti Mallarının İncelenmesi

Partinin 2007 yılı kesin hesap çizelgeleri üzerinde yapılan incelemede, taşınmaz ile değeri yüz lirayı aşan taşınır mal, menkul kıymet ve her türlü hak ediniminin olmadığı sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Sosyaldemokrat Halk Partisinin yeni adıyla Eşitlik ve Demokrasi Partisinin 2007 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

1- Partinin 2007 yılı kesin hesabında gösterilen 533.306,57 YTL gelir ve 775.545,39 YTL gider ile 5.420,28 YTL kasa ve banka devrinin Hazine'ye irad kaydedilenler dışında kalan bölümünün eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- Kesin hesapta gösterilen ve belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen genel merkeze ait 415.392,21 YTL gider ve 170.682,08 YTL gelir olmak üzere toplam **586.074,29** YTL karşılığı Parti malvarlığının, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 75 ve 76. maddeleri gereğince Hazine'ye gelir kaydedilmesine,

3- İlk İnceleme toplantısında verilen karar gereğince, kesin hesaplarının incelenip onaylandığına ilişkin Parti Meclisi kararının sunulmaması nedeniyle Siyasi Partiler Kanunu'nun 74. ve 111. maddesinin (b) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

4- Mahkemeye istenen bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider oluşturulması, inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Kanun'un 111. maddesinin (c) fıkrasına istinaden gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

3.1.2013 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Esas sayısı:2008/38 (Siyasi Parti Mali Denetimi)

Karar Sayısı:2013/14

Başkan

Haşim KILIÇ

Başkanvekili

Serruh KALELİ

Başkanvekili

Alparslan ALTAN

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Üye

Zühtü ARSLAN